

కూర్మ ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత విద్యాశాఖ సంస్కరణలకు శ్రీకారం చుట్టింది. గాడి తెప్పిన విద్యా నారా లోకేవ్ ప్రయత్నాలు ప్రొరంబించారు. గతంలో విద్యాశాఖలో ఎన్నో బడిదుడులు ఉండటంతో సిబ్బుంది ఇబ్బందులు పడ్డారు. ముఖ్యంగా ఒడిల్లోభాగంగా చేపట్టిన కౌస్తి లింగ్లో లోపాలు ఉండటం వారికి శాపంగా మారింది. అంతేకాగ గతప్రభుత్వంలో మును పెన్నడూ లేని విధంగా ఉపాధ్యాయుల చేత జోధనతర పనులు చేయించారు. దీనితో అప్ప టి ప్రభుత్వం విధానాలతో విద్యాశాఖ అధికారులు, ఉపాధ్యాయులు గత ఎన్నికల్లో ప్రభుత్వానికి వ్యక్తిరేకంగా తీర్చుజిచ్చారు. కూర్మమి ప్రభుత్వం ఏర్పడిన తరువాత మంత్రి నారా లోకేవ్ విద్యా శాఖను తన వద్ద ఉంచుకొని మార్పులు చేర్చులకు సన్నాహాలుచేస్తున్నారు. ముఖ్యంగా విద్యాశాఖలో ప్రిస్టిపల్ స్కూల్టరీగా సీనియర్ ఎపాల్స్ అధికారి కోన శశిధర్ ను నియమించారు. కోన శశిధర్కు ఎ శాఖ అప్పగించిన తన బాధ్యతను సమర్పించంగా నిర్వహించి ఆ శాఖకి న్యాయం చేస్తారన్న అభిప్రాయం సర్వత్రా ఉంది. ఎన్నికల్లో ఇచ్చిన పాఠీల మేరకు ముఖ్యంగా మెగా డిప్పిస్టి నిర్వహించారు. అలాగే ఉపాధ్యాయుల బిలీల ల కౌస్తి లింగ్ పారదర్శకంగా నిర్వహించారు. లోకేవ్ మార్కెట్ పాలనకు అడ్డంపట్టారు. విష్ట ను అత్యంత ప్రాచార్యుత రంగాలలో ఒకటిగా గుర్తించింది. ఈ క్రమంలో పారశాల విద్యలో సంస్కరణలకు తర్వాతిసింది. మొదచిసారి మెగా పేరంట, టీచర్స్ సమావేశాలునిర్మాణాన్నారు. ఈసమావేశంలో తమ పిల్లల అవాశాల గురించి చర్చించారని మున్సిపల్ అప్పినిప్పేవన్, అర్పన్ దెవలావ్మెంట్ శాఖ మంత్రి పొంగూరు నారాయణ తెలిపారు.

విద్యాశాఖల్ని సంస్కరణల శకం

ద్వారంగంలో సంస్కరణలకు కూడిమి ప్రభుత్వం జోరుగా ప్రయత్నాలు సాగిస్తోంది. ప్రస్తుతం ఈ వ్యవస్థలో ఉన్న లోపాలు గురించడంతో పాటు వాటి పరిప్పు రానికి మార్గాలను అనేవిష్టంగా విద్యారంగానికి గొడ్డలి పెట్టుగా మారిన జీవో 117కు కూడిమి ప్రభుత్వం స్వేచ్ఛ పలికింది. విద్యారంగంలో సంస్కరణల పేరుతో గత వైసీపీ ప్రభుత్వం తీసుకొచ్చిన ఈ జీవోతో ప్రాథమిక విద్యా నిష్టిలు వునా చీలిపోయింది. 3, 4, 5 తరగతులను ఉన్నత పారశాల ల్లో విలీనం చేయడంతో తల్లిదండ్రులు ప్రవేటుబడుల జాట వట్టారు. నాచి సీఎం జగన్ తీసుకున్న ఈ నిర్ణయం ఊరి బడికి ఉరిగా మారింది. ఈ జీవోతో ప్రాథమిక విద్యావ్యవస్థకు నష్టం వాటిల్లుతుండని ఉపాధ్యాయులు, మేధావులు అరండోకస చేసినా గత ప్రభుత్వం పట్టించుకోలేదు. జగన్ ప్రభుత్వం తీసుకొచ్చిన ఈ వివాదస్ఫుర జీవోను రద్దు చేస్తామని ఇప్ప టీకి ప్రకటించగా, దాన్ని ఉపసంహరించిన తర్వాత ప్రత్యు మాన్యమం తీసుకొచ్చేదుకు అవసరమైన ప్రియీయను పారశాల విద్యారాఖ ప్రారంభించింది. దీనిలో భాగంగా ఆ శాఖ రైక్షక్ వి.విజయరామరాజు మార్గదర్శకాలపై ఉత్తర్వులు విడుదల చేశారు. గతంలో ఉన్న ఆరు రకాల పారశాలకు బధులు 10రకాల పారశాలల విధానాన్ని కూడిమి ప్రభుత్వం ముందు కు తీసుకువచ్చింది. గతంలో ప్రవేషపెట్టిన శాస్త్రాల్టోట్ శాండే పసలీ (పిపి1, పిపి2) స్వాత్మ నిర్వహణ బాధ్యతను రాణ్ణ స్త్రీ, శిశు సంక్లిష్ట శాఖకు అప్పగించింది. శాండేషనల్ (పిపి1, పిపి2, 1, 2, తరగతులు) స్వాత్మను అలానే కొసపాగించింది. ఒకటి నుండి ఏదు తరగతులలో 60 లోపు విద్యార్థులు ఉన్న ప్రాథమిక పారశాలును చేసించి క్రైమరీ పారశాలులుగా, 60పైన విద్యార్థులున్న పారశాలలను మొడల్ క్రైమరీ పారశాలులుగా ఏర్పాటు చేసింది. ఈ పారశాలలకు క్రైమరీ స్వాత్మ హాచ్ఎం తో పాటు తరగతికి ఒక ఉపాధ్యాయుడు చోప్పున ఐదుమంది ఉపాధ్యాయులను కేటాయిదచడ జరిగింది. 60మంది విద్యార్థుల కంచే ఎక్కువ ఉన్న ప్రాథమిక్స్వత్త (యుమీ) పారశాల లను ఉన్నత పారశాలులుగా అవ్వేడ్ చేయడం జరిగింది. ఉన్నత పారశాలల కాంపోండ లోని ప్రాథమిక పారశాలలను

ఎం రఘునాథ

వ్యవస్థంగా ప్రభుత్వం రూ.953.71 కోట్లు ఖర్చు చేస్తాడి. ప్రభుత్వ, ఎయిడెడ్ పారశాలల్లోని విద్యార్థులకు అందించే ఒక్క కిట్టు ప్రభుత్వం రూ.2,279 ఖర్చుచేస్తాడి. 2025-26 విద్యా సంవత్సరానికి 35,94,774 మంది విద్యార్థులకు కిట్టు కొనుగోలు చేసారు. ఇందులో కేంద్రం రూ.175.03 కోట్లు, రాష్ట్రం రూ.778.68 కోట్లు భరించవనున్నాయి. 1 నుంచి 8 తరగతి విద్యార్థులకు ఏకరూప దుస్థలకు కుట్టకాలికింద రూ.120, 9, 10, 10 తరగతుల వారికి రూ.240 చెల్లించ నున్నారు. తల్లికి వందనంతో రికార్డు సృష్టించారు. తల్లికి వందనం పథకం కోసం మొత్తం రూ.10,091 కోట్లు ఖర్చు విషదల చేసినట్లు సీవిం చంద్రబాబు తెలిపారు. ఇందులో రూ.1,346 కోట్లు పారశాలల అభివృద్ధి వెళతాయని వెల్లడించారు. అప్పట్లో ఒకరికి మాత్రమే ఇస్తే.. ఇప్పుడు ఎంత మంది పిల్లలుంటే అంత మందికి తల్లికి వందనం ఇష్టున్నామని ఆయన తెలిపారు. అంతేకాక విద్యార్థులలో సైతిక విలువలు పెంపాందించడానికి ప్రమము ఆధ్యాత్మిక ప్రవచనకర్త చాగంటి కోష్టశరావు ఆధ్యర్థంలో ప్రత్యేకంగా విలువలపై ఘనుకాలను తీసుకొచ్చారు. 2025-26 విద్యా సంవత్సరం నుంచి ఒకబి నుంచి ఇంటర్వైడియట్ వరకు పార్ట్యూంశాల్లో సమూల మార్గులు తీసుకొస్తున్నారు. ఇంటర్వైడియట్ సిలబ్సను మార్గు చేయడంతో పాటు ప్రశ్నాపత్రాల విధానాన్ని మార్చునున్నారు. వెను కబడిన విద్యార్థులతో పాటు పిల్లలకు అదనపు బోధన అం దించేందుకు పపటీ ముద్దాన్తో కలిసి విద్యాశక్తి కార్గ్రజమాన్సి పూర్తిసాయిలో అమలు చేయనున్నారు. అకడమిక్ క్యాలెన్డర్ ను నమర్పంతంగా అమలు చేయడంతో పాటు డిసిప్లిన్ హెలికసదుపోయాల్ని మెరుగుపరుచం, ఫిజికల్, వర్షావర్ల విద్యను ఎక్కితుం చేయడం ద్వారా మెరుగైన బోధన విధానాలను అమలు చేసేందుకు కసరత్తు చేస్తున్నారు. ఇంటర్వైడియట్లో వృత్తి విద్య విద్యార్థులకు ద్వాయల్ ధ్రువీకరణ పత్రాలు ఇచ్చేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు. జాతీయ శైవ్యజ్ఞ విద్య అర్థాత ప్రేమ వర్గా, జాతీయ వ్యత్తి విద్య, శిక్షణ మందలితో కలిసి పెట్టిని ఇవనున్నారు. పారశాల విద్య శాఖలో కీలకమెన సుగాల్

ప్రాణము

నీ సీరిసి.. నువ్వురిని అంటూ
నేరండు వాళ్లాలుగావడముగం,
పెదుమెగుగం ఉన్న ఆపూర్వ
సపోదరులు" మరాణ కలిపింది
మన ఇద్దని అంటూ గతవారం
చేతులు కలవడం మహోరాష్ట్ర రాజ

ବକ୍ଟେ ବରତୀ ରେଣ୍ଡି..

ఎ.వి.వి ప్రసాద్

ದನೆ ಚೆಪ್ಪಾಲಿ. ಬಾಲಾ ಸಾರ್ಪಾರ್ ರಾಕರ್ ಸ್ಟಾಪಿಂಚಿ ಪೆಂಬಿ ಪೋಪುವಿನ ಶಿವಸೇನಲ್ನೇ ತನ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವಿತಂ ಪ್ರಾರಂಭಮೈನಾ, 20ಸಂವತ್ಸರ ರಾಲ ಕ್ರಿತಂ 2005ಲ್ಲಿ ಸಾಂತ ಬಾಳ ವೇಸುಕ್ಕಿನಿ 'ಮಹರಾಷ್ಟ್ರ ನವ ನಿರ್ಮಾಣ ಸೇನ' (ಎಂಎನ್ವೆನ್) ಅನೆ ಕೊತ್ತ ಪಾರ್ಶ್ವ ನಿ ಸ್ಟಾಪಿಂಚಿ ತನಕು ತಾನುಗಾ ಎಡಗುತ್ತನ್ನು ರಾಜ್ಯ ರಾಕರ್ ತನ ಪೆಡಾನ್ನು ಕುಮಾರುಡೈನ ಉದ್ದೇಶಕರ್ತೆ ಕಲಿಸಿ ಒಕ್ಕ ವೇದಿಕನು ಎಕ್ಕಡಂ, ಕಲಿಸಿ ಉದ್ದೇಂ ದುಕೆ ಕಲಿಸಿ ಪಚ್ಚಾಮನಿ ತೆಪ್ಪಂ ರಾಷ್ಟ್ರಲ್ಲಿನಿ ಅಧಿಕಾರ ಬಿಜೆಪಿ ಕೂಟಮಿತಿ ವೆಸ್ಟ್‌ಲ್ಯೂ ವಣಳಿತ ಪುಟ್ಟಿಂ ಚಿಂದನಿ ಕೂಡಾ ಚೆಪ್ಪಾಲಿ. ಎವರಿ ಕಾರಣಾಲು ಹಾರಿಸಿ ಉನ್ನಾ ಶಿವಸೇನ ನುಂಬಿ ರಾಜ್ಯ ವಿದಿಪೋವಡಾನಿಕಿ, ಇಸ್ವರ್ಯು ಕಲಪಡಾನಿಕಿ ಕೂಡಾ ಮಾರ್ಲಿಯೆ ಕಾರಣಂ. ಅಪ್ಪಳ್ಳ್ಯೇ ಶಿವಸೇನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿಭಾಗಮೈನ್ಬಾರಾತ್ಯಾಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸೇನ್ ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಂಬಿನವಾದು ರಾಜ್ಯ. ಮೊದಲ್ಲೋ ಉದ್ದೇಶ ಕಂಡಿ ಪಾರ್ಪಲ್ಲೋ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎಕ್ಕುವ ಪ್ರಾಧಾಸ್ಯಂ ಕನಿಸಿಪಿಂದಹಡಂತೆ ಬಾಲಾಸಾರ್ಪಾರ್ ಕುಮೂರುಗಿನಾ ಉದ್ದೇಶಮುಂದುಕು ವೆಡ್ಡಾನಿಕಿ ಬಾಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಾಲ್ಲಿ ಚೇಸಾರು. ಕಾನೀ ಪದವುಲ ಪಂಪಕಂಲ್ಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಗಿನ ರಾಜ್ಯ 2005ಲ್ಲಿ ಶಿವಸೇನ ನುಂಬಿ ನಿತ್ಯಭ್ಯಂತಿಂ ಚಿ 2006ಮಾರ್ಚ್‌ಲ್ಲೋ ಎಂಎನ್ವೆನ್ಸನು ಸ್ಟಾರ್ಟಿಂಗಾರು. ಅತ್ಯರ್ಥ ಅಯನ ಮನಸು ಮಾರ್ಪಿ ಶಿವಸೇನಲ್ಲೋಕಿ ತಿರಿಗಿ ರಾಜ್ಯಂಪಡಾನಿಕಿ ಬಾಲಾ ಸಾರ್ಪಾರ್ ಉನ್ನವ್ಯುದೆ ಬಾಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಾಲು ಜರಿಗಾಯ. ಕಾನೀ ಏವೀ ಫಲಿಂ ಚಕರ್ಪಿಗಾ, ಉದ್ದೇಶಕು ಗಟ್ಟಿ ಪ್ರತ್ಯುಂಗಿರಾ ರಾಜ್ಯಭಾಂಸಿ ಪೆಂಚುಕೋವಡಂತೆ ವಾರಿದ್ದಿರಿಮಧ್ಯ ರಗಿಲಿನ ಸಗಲ ತರ್ಯಾತ ಕಾಂಗ್ನಿಸ್ಕ, ಬಿಜೆಪಿಕಿ ಎಂತೆ ಉವಯೋಗಿಂ ಚಾಯ. ಶಿವಸೇನ ಕೊನ್ನಿಸಾರ್ಲು ಕಾಂಗ್ನಿಸ್ತೋನು, ಮರ್ಲೋ ಸಾರಿ ಬಿಜೆಪಿತೋನು ಜತ್ತಕ್ಕಿಂತಿ ಕಾನೀ ಅ ಪೊತ್ತುನು ನಿಲುಪ್ಪಣಿನಲ್ಲೇ ಪೋಯಿಂದಿ. ಶಿವರಿಕಿ ಅಧಿಕಾರಾನಿಕಿ ದೂರವೈ ಬಿಜೆಪಿ ಕೂಟಮಿತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾನ್ನಿ ಅಪ್ಪಗಿಂಬಿಂದಿ.. ಶಿವಸೇನ ಗ್ರಾಫ್ ಪಡಿಪೋವಡಂ, ಎಂಎನ್ವೆನ್ ರೆಚ್ಯೋಂ ಪೆರಗಡಂತೆ ಅನ್ವಯಮ್ಯಿಳಿದ್ದರಿನಿ ತಿರಿಗಿ ಕಲಪಡಾನಿಕಿ ಗತಂಲ್ಲೆ ಕೂಡಾ ಕೊನ್ನಿ ಪ್ರಯತ್ನಾಲು ಜರಿಗಾಯ. ಹಿಂದಿನ್ದೆವ್ಯತಿ ರೆಕ್ಕ ಉರ್ಧವಂ ಜರಿಗಿನವ್ಯುದಾರ್ಲು ಇಂದ್ರ ವೇರೆರುಗಾ ಅಂದೇಕ್ಕಸಲು ಜರಿಪಡಂತೆ ವಾಲೀವೆಲು ತೃಗಿನಂತು ಪದ್ಯಾಜಿನಂ ಲಬಿಂಚಕ್ರಂಡಾ

ಕರ್ನಾಟಕ, ರಾಜ್ಯ ಟಾಕೆ

పాలని సోద రులిడ్రరు ప్లాన్ చేయడం తెలిసిన
 ముఖ్యమంత్రి వెంటనే కొత్త ఉత్తర్వులు జారీ
 చేయడంతో సమస్య తాత్కాలికంగా సుధుమణి
 గినా వారిభర్తరూ కలిసి విక్రి ర్యాలీ జరపాలన
 కోవడంతో ఫడ్డ వినీకు పచ్చివెలక్కాగు గొంతు
 లో పడినట్టయింది. తాను అమలు చేయాలను
 స్నే త్రిపాపా విధానం రాకరే సోదరులిడ్రరిని
 తిరిగి కలపడంతో ఇప్పుడు బిజెపి కూటమికి
 కొత్త సమస్య మొదలయింది. శివసేన పిండి
 వగ్గం, ఎన్నిపి అజిత్ వగ్గం బిజెపి కూటమిల
 ప్రధాన మిత్రపక్షాలు. అవి అవసరం కొద్దీప్రధాన్
 పొత్తలే కావడంతో సమీకరణాలు మారితే ప్ర
 త్వం మనుగడకు ముప్పు ఎర్రడే అవకాశి
 అభికం. డివ్యాబ్జి సిఎల్గా ఉప్ప అజిత్ పవల్ర్
 ఒక కాలు కూటమిలోను, మరో కాలుశరద్వపవ
 నాయకత్వంలోని ఎన్ని పీలోను పెట్టి ఉంచార
 స్నేహి అందరూ ఎరిగినాడే పిండికు బిజెపితో

కలిసి సాగవలనిన ఆవసరం ఎక్కువటుంది. ఇకరకూటమి లో లేకపోతే అగ్రావులో ఎవరూ మిగలకపోవచ్చు. వారు మళ్ళీ శివసేనలోకి వై అవకాశాలే ఎక్కువ. అందుపల్లి మిత్ర ప్రకాలు జారిపోవడం కావాడుకోవడం ఫడ్డువిన్స్ మొస్ బాధ్యత. ఒక డశలో అజీత్వెగ్గరం కూడా పొం వ్యతిశేరుకండో శనలకు మదుతు ఇసుందని తెలియడం వల్లనే ఫడ్డువిన్స్ తనవిధానంలో మాచేశారని అంటున్నారు. కానీ అది రాక్రే సోడి లిఫ్టరు తిరిగి కలవడానికి ఉపయోగపడుడంతో ఫడ్డువిన్స్ కొత్త తలనొప్పి మొదలయినట్టులు ది. ఆసణాల్ని ఎస్సి కలకు ఇంకా చాలా వ్యవరు ఉన్నా, దీసింబర్ లేదా జనవరిలో బృహాన్సు యి ఎస్సికలుజరు గబోటున్నాయి. ఆ ఎస్సికలిచిన వారికి మర్లా రాజకీయంమిద ఎక్కు పట్టు ఉంటుంది. రాక్రే సోడరులిఫ్టరు చేతుల కలపడం వల్ల ముంబయి వారి భాతాలోకి వె ఏంచేయాలన్న ది ఫడ్డువిన్స్ మరో సమస్య గత ఎస్సికల్లో ఉద్ధవ శివసేన గ్రూప్స్ 84 సీట్లు వస్తే, బీజపి కి రెండు తక్కువగా 82 సీట్లు వచ్చాయి. ఎంఎస్ ఎన్కు ఏడు మాత్రమే లఱచాయి. ఇటీవల జిగిని అసెంబ్లీ ఎస్సికల్లో మయుతి కూటమి (బిజపి, పిండి శివసేన, అజిత్వె ఎస్సిపీ) విజయం సాధించడంతో ఎస్సికలు ఉగితే ముంబయి కూడా తమ అధీనంలోకి వనడనే ధీమాతో వారు ఉన్నారు. కానీ ఇప్పుడు రాజ్, ఉద్ధవ చేతులు కలపడంతో సమీకరణాపూర్తిగామారిపోయే అవకాశాలు కనిపిస్తున్నాయి అసెంబ్లీఎస్సి కల్లో ఉద్ధవ కూటమికి 10 శాతం ఓట్లు వస్తే, రాజ్ ఎంఎస్ కు 1.56 శాతం ఓట్లు వచ్చాయి. వారిద్రిల్తో పాటు పిండి గ్రూపునుంచి కూడా కొంత ఓట్లు శాశం బదలీ అయి వారి విజయాన్ని ఎవరూ నిరోధించడపోవడ ఇప్పుడు హిందీ కంటె ఫడ్డువిన్స్ ముందున్న ప్రధాన సమస్య ఇదే. రాజ్, ఉద్ధవ నిజంగా ఒకే బరలో ఇండాగలిగితే నిజంగానే అధ్యుతాస్పష్టించగలుగుతారు. హిందీ విధానంలో వేసి తగితే తనకు మదుతు పెరుగుతుండున్నిస్తే ఫడ్డువిన్స్ కు చుక్కెదురెనట్టే కనిపిస్తోంది. ●

రత్నపుక్కి నిశ్యం కలాయువ్య
బూ తూ వోరపట్టు, ఉగ్రవాదం
జలా తనకు అందిపుచ్చిన ప్రతి
అస్తోచ్ఛి ప్రయోగించిన దాయాది
సెప్పించుకు, ఎగువాడ, లుఱుచెప్పు

పోక్ కంట్ల్ నలుసుగా 'బెలూచ్'!

గన్ని మోహన్

ప్రాక్లో పర్వతులేఱల మధ్య నుంచి వెళ్లే రైలు మార్గంలో జాఫర్ రైలును ప్రైజాక్ చేసారు. రైలు లో ఉన్న పాక్ జవాస్సుదరినీ బందీలుగాచేసారు. 90 మందిని కాల్చివేసినట్టు బిల్వెంఎఫ్ ప్రకటిం చింది. భారతీలో పహల్గా దాడి తర్వాత పాక్ ఉగ్రస్థావరాలశ్శై నిర్వహించిన ఆవరేషన్‌సింఘార్ అనంతరం ఈ బెలూచిస్తాన్ స్వాతంత్య పోరాటం మరింత పెరిగింది. తాము ప్రత్యేక దేశంగా ప్రకటించుకుంటున్నామని, తమ దేశకర్తలీ, తమ దేశ జెండా, తమ భాగీళిక స్వయంగుర్తించాలంటూ ఇటు భారతీతోపాటుతు పక్యరాజ్యసమితిని కూడా కోరిన సంగతి తెలిసిందే. మరొకప్రక్క ఈ పోరాటాన్ని అభిచివేయాలంచే పాకిస్తాన్కు స్నికి పాలన ఒక్కటే మార్గం అన్న ప్రవారం కూడా తెరపై వచ్చింది. అందుకు అనుగుణంగానే ఇటీవలి కాలంలో స్నికి చీఫ్ అసెమ్ మానీర్ వ్యవహార్తై కూడా కనిపొస్తోది. భారతీపై తలుషుకున్నపుడల్లా కాలు దుఖ్య దం, అంతర్జ్ఞాతీయ వేదికలపై కాశ్మీర్ ఎప్పటికీ మాదే అంటూ ప్రగల్భాయి పలకడం అలపాటైన పాకిస్తాన్ తన దేశంలో ఎదురుపుతున్న ముఖ్య ను మాత్రం నర్సుబాటు చేసుకోలేని స్థితిలో ఉంది. ఆర్థిక వ్యవస్థ చిన్నాచిన్ను అయిన తరువాత బెలూచిస్తాన్లో ఉన్న అపారమైన వసరులన్నిటినీ చెప్పాకు తాకట్టుపెట్టి పచ్చం గడువుకుంటున్న భావన బెలూచ్ ప్రజలల్లో నిలిచింది. వాసువానికి బెలూచిస్తాన్లో అపారమైన భావించి వసరుల సంవద ఉంది. రాగి, బంగారం, క్రొమ్మెట్, బొగ్గు, ముడి ఇనుముత్తే పాటు లిథియం వసరులు కూడా అపారంగా ఉన్నాయి. అలాగే బాట్రెల్, సల్వర్, మార్పుల్, లెడ్, జింక్ పంచివి అనేక వసరులున్నాయి.

వ్రజల జీవితాలంతో కన్ఱీ కల్పు దళారుల చెలగటం!

1

ఎన్నురం ద్రవ్యాలను కలిపి ప్రజల జీవితాలు ఆడుకుంటున్నారు.
వాగ్రాజు దశార్థులు అందుకుంటున్నారు.
తాచి చెట్టు లేదా ఈత చెట్టు నుంచి నేరుగా తీసుకున్న రు. దీన్ని త్రాగుట వలన కొంత అలోగ్య ప్రయోగ ఉన్నాయని భావించబడుతుంది. అయితే, కల్పనలు తీసుకుంచే మంచిదే కాని, అధికంగా తీసుకువలే నికి దారితీస్తుంది. కల్ప తయారీలో స్వచ్ఛత లేదా సమస్య. అయినప్పటికీ, కొన్ని ప్రాంతాల్లో కల్ప మూలంగా మారినప్పటికీ, ప్రజల అర్థగ్యాన్ని దృష్టి ఉంచుకొని కల్పుపై నియంత్రణ అవసరం. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో కల్పకల్ప అనేది ఒక పెద్ద ముఖ్యగా ఉంది నేరుగాకల్ప రాబూన్ని తెస్తున్నా. సామాన్య ప్రమాత్రం వివహారిత జీవనాన్ని అందిస్తుంది. కల్పుత్తి, వ్యాప్తి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. వీల్క గ్రంగా విశ్లేషించాల్చిన అవసరం ఉంది. ప్రధానం కారణాలు సామాజిక, ఆర్థిక, పాలనా విధానాలలు కలిగినవిగా చెప్పవచ్చు. అసలైన మర్దుం ధరం కావడం. రోజువారీ కూరీలు, చిన్న ఉద్యోగాలు ఉంచుకుపు ఖర్చు చేయలేదు. అందువల్ల వచ్చగా దీ కల్పు పైపు మొగ్గ చూపుతారు. కల్ప కల్ప కారణంగా జీవితాలు అర్థంతరంగా ముగిసిపోతున్నాయి. ఎన్ను

కుటుంబాలు రోడ్స్‌న వదుతున్నాయి. కల్లు ప్రిముల బలహీనసతలను ఆనరాగా చేసుకొని కల్లు డిపో నిర్వాహ కులు కల్లులో నీపేధిత మత్తు పదార్థాలు మౌతాదుకు మించి కల్పించి విక్రయిస్తున్నారు. తక్కువ పెట్టుబడితో ఎక్కు వ ఆదాయాన్ని రాబట్టుకునేదుకు ఈ విధంగా అడ్డదారి ఫార్ములాను వాడుతున్నారు. దీంతో కొడ్డికొడ్డిగా మత్తుకు అలవాలు వడి బ్యక్టరోజు కూడా కల్లు మత్తు లేకుండా ఉండలేని స్థితిలోకి వెళ్లిపోతున్నారు. కల్తి కల్లుకు బానిసల వుతున్నారు. డిపో నిర్వాహకులు తమ వ్యాపారాన్ని పెంచుకోవడానికి నిరుపేదులు, రోజువారీ కూలీలేనే టూరెట్ చేసు కుంటున్నారు. ఓమ్పుడి జిల్లా వ్యాప్తంగా కల్లు గేనే చెట్లు, వాటి నుంచి ఉప్పత్తయ్యే కల్లుకు, ప్రతిరోజు కల్లు సేవించే కల్లు క్వాంటిటీకి ఎక్కువా పొంతన ఉండదు. దీంతో కృతి మంగా కల్లు తయారు చేయడం షైనే దృష్టి సెరిస్తున్నారు కల్లు డిపో నిర్వాహకులు. నీళ్లలో తెల్లగా నురుగు వచ్చేలూ ఓ లిక్షీడ్ కల్పించి కల్లులా కనపడేలా కృతిమ కల్లును తయారు చేస్తారు. దానిలో మత్తు కోసం డైజోఫాం, అల్రాజోలం వంటి నిషేధిత మత్తు పదార్థాలు కలుపుతారు. కల్లు తాగే వారి అవసరాలను బట్టి కొంచెం మౌతాదుకు మించి కూడా డైజోఫాం, అల్రాజోలం, మిట్లెర్ అల్గ్రోఫ్, యాసిండ్, రంగు పదార్థాలు వేసి నిశిలీగా తయారుచేసి అమ్ముతారు. ఈత చెట్ల నుండి తీసే కల్లు మాదిరిగా కనిపిస్తున్నప్పటికీ నపజిస్టర్స్‌మెన్ కల్లు కాదని తెలిసినా, కృతిమంగా మత్తు పదార్థాలు కల్పించి తయారుచేసిన కల్లు అని తెలిసినా కల్లు ప్రిములు దాన్నే ఇష్టంగా తాగుతున్నారు. క్రమక్రమంగా కృతిమ కల్లుకు బానిసలుగా మారిపోతున్నారు. కల్తి కల్లు విక్రయాలు తెలంగాం రాష్ట్రవ్యాప్తంగా యిచ్చుగా జరుగుతున్నా సంబంధిత ఎక్స్‌ప్రోఫ్ అభికారులు తమకేం వప్పున్నట్లు వ్యవహారిస్తున్నారనే విమర్శలున్నాయి. కల్లు డిపో నిర్వాహ

కుల సుంచి తమకు రావాల్చిన నెలవారీ ముదుపులు రంచ నుగా వారి జేబుల్లోకి వెళ్తే ఎవడెలా చ్చెన్న తమకెంటునే ఉద్దేశంతో ఎక్కొబ్బ అధికారులు పనిచేస్తున్నట్లు వ్యవహరిస్తు న్నార్ననే ఆరోపణలు వినిపిస్తున్నాయి. పోలిసు, ఎక్కొబ్బ అధికారులు కొన్ని సంఘర్షాల్లో పట్టించుకోవడం, దేరంటే లంచాల విషయంలో రాజీవడటం వల్ల ఈ వ్యాపారం పెరుకుండి. ఇంకిర్మింగ్ కౌంట్రెన్సు, కులికం తెల్కాంగి

లేనందున దుకాణ దారులు సింధటిక్ కల్లు తయారుచేస్తున్నారని కల్లు దుకాణల్నీ మూయించారు. దీనిపై గీత సహకార సంఘ వారు ప్రాణోర్ధ్వము ఆశ్రయించారు. (డబ్బుపి. సంఖ్య 18181 /2004). రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆశ్చర్యి శాఖ పాలనీసే ప్రకారం ప్రాదరాబండ నగరం చుట్టూ 50 కి.మీ. లలోపు తాటి, ఈత చెట్లు లేవని, హనికరమైన రసాయనాలతో కల్పీ కల్లు తయారుచేసి అమ్ముతున్నారని, 2002 నుంచి 2004 సంవత్సరాలలో కళ్లికల్లు అమృకంపై 3,100 కేసులు నమోదు చేయడం జరిగిందని, సుమారు 100 మంది కల్పీ కల్లు డారినపడి చనిపోయారని కొర్కుకు తెలిపింది. ప్రజల అరోగ్య దృష్ట్యా ప్రాదరాబండ నగరంలో కల్లు దుకాణాలు మూయించినట్లు వెల్లడించింది. ప్రభుత్వ చర్య ను కోర్చు నమర్థిస్తు కేసు కొట్టిపేసింది. 2004 నుంచి 2014 వరకు ప్రాదరాబండ నగరంలోని కల్లు దుకాణాలు మూతపడ్డాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రం వచ్చిన తర్వాత మూతపడ్డ కల్లు దుకాణాలను ప్రభుత్వం జీఎం 24 ప్రకారం 49 2014న మళ్ళీ తెరిపించింది. ప్రభుత్వం నీరా అమృకం అంటూ కొత్త రాగం అందుకుంది. గత బీఆర్ఎస్ ప్రభుత్వం గుదుంబాను 2015లో ప్రభుత్వం ఉంచుపాదంతో అళచివేసింది. కానీ, కల్పీకల్లు హనికరమని తెలిసినా మూతపడ్డ దుకాణాలు తెరిపించికల్లు తాగడాన్ని ప్రోత్సహించింది. నిజానికి ప్రస్తుత సీజన్లో తాటి చెట్లకు ఆశించిన స్థాయిలో కల్లు ఉత్పత్తి కాదు. ఒకటి రెండు తాటి చెట్ల నుంచికల్లును సేకరించినా, ఇది వారి సొంత అవసరాలకు కూడా సరిపోదు. కానీ జిల్లాలోని ఏ ప్రధాన రోడ్స్పెంట చూసినా కృతిమ కల్లు దుకాణలే దర్శనమిస్తున్నాయి. ఎప్పటిక్కు దు ఆయా దుకాణల్లో తనిఖీలు నిర్మించి, నమూనాలు సేకరించాల్సిన ఎక్ష్యు అధికారులు తమకేమీ పట్టనట్లుగా వ్యవహారిస్తుండటంపై అనేక విమర్శలు వెల్లువెత్తుతున్నాయి.

ఇప్పటికైనా కొత్తగా వచ్చిన కాంగెన్ ప్రభుత్వం ఈవిషయం పై సరియైన నిర్దయం తీసుకోవాలి. ఇక తమికశాధుాప్తం లో తాటి చెట్టు రాప్త వృక్షం అక్కడ కల్పు అమ్మకం పై నిషేధముంది. తాటికల్పు పెల్లంగా తయారుచేసి గీత పని వారు అధిక లాభాలు పొందుతున్నారు. కేరళ రాష్ట్రంలో కల్పును మత్తు పాసీనియంగా ప్రకటించారు, దీనిపై గీత కార్యకలు నుహించేర్చున్న ఆశయించగా కేరళ ప్రభుత్వం కల్పులో 8.1శతం అల్పహిలు ఉంటుందని, మామాలు బీరులో 6 శాతం మాత్రమే అల్పహిలు ఉంటుందని అందుకే కల్పును మత్తు పాసీనియంగా ప్రకటించామని కోర్టుకి తెలుపగా కేను కొట్టివేసింది. ఇక మొన్న కూకట్టపల్లిలో కల్తి కల్పు తాగి అవస్థకు గుర్తెన వారిలో పదుగురు చసిపోయారు. దాదాపు 15 మందిని నిమ్మి, గాంధి హస్పిటల్కు తరలించారు. కూకట్ట పల్లి ఉపా ముల్లుపూర్ణి లోడ్డులో ఎల్లముబుడ ప్రాంతంలోని కశ్య దుకాణాల్లో కశ్య తాగిన వారికి సౌమవారం ఉరుయం వాంతులు విరోచనాలు అయినట్లు తెలుస్తుంది. కల్తికల్పు నిర్మాలన ఒకబే ప్రభుత్వ బాధ్యత కాదు. ఇది సమాజం మొత్తం కలసి చేయాల్సిన బాధ్యత. దీన్ని అరికట్టేందుకు కొన్ని ముఖ్యమైన కల్తికల్పు తయారీదారులపై జీవిత శైఫ్రు లేదా మరణశక్తి విధించాలి. నేరస్తులకు బెయిల్ అవకాశాలు తగ్గించాలి. పోలీసులు, ఎక్సెం అధికారులు నిర్క్షయం చేస్తే వారిపై నస్పున్నతో పాటు విచారణ జరిపించాలి. అధిక ధరల వల్ల ప్రజలు కల్తిపై వెళ్కుడాడు. చౌక ధరలోపని కర రసాయనాలు లేని మర్యాద అందుబాటులో ఉండేలా చూడాలి. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో నాటకాల ద్వారా, విద్యార్థుల క కథానికిల ద్వారా కల్తికల్పు ప్రమాదాలను తెలియజేయాలి. మీదియా, సోపల్ మీదియా ద్వారా ప్రచారం నిర్వహించాలి. బాధిత కుటుంబాలకు తక్కుపపిలిపోరం మాత్రమే కాదు దీర్ఘాకాలిక పునరావాసం, ఉపాధి అవకాశాలు కల్పించాలి. ●

